

**T.C.
ADNAN MENDERES ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
İLKÖĞRETİM ANA BİLİM DALI
SBE-YL 2008-001**

KASTAMONU HALKEVLERİ VE FAALİYETLERİ

**HAZIRLAYAN
Gülsün KARAKUZUOĞLU**

**TEZ DANIŞMANI
Yrd. Doç. Dr. Müslime GÜNEŞ**

AYDIN-2008

**T.C.
ADNAN MENDERES ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
İLKÖĞRETİM ANA BİLİM DALI
SBE- YL 2008-001**

KASTAMONU HALKEVLERİ VE FAALİYETLERİ

**HAZIRLAYAN
Gölsün KARAKUZUOĞLU**

**TEZ DANIŞMANI
Yrd. Doç. Dr. Müslime GÜNEŞ**

AYDIN-2008

Bu tezde görsel, işitsel ve yazılı biçimde sunulan tüm bilgi ve sonuçların akademik ve etik kurallara uyularak tarafımdan elde edildiğini, tez içinde yer alan ancak bu çalışmaya özgü olmayan tüm sonuç ve bilgileri tezde kaynak göstererek belirttiğimi beyan ederim.

Adı Soyadı :Gülsüm KARAKUZUOĞLU

İmza :

GÜLSÜM KARAKUZUOĞLU

KASTAMONU HALKEVLERİ VE FAALİYETLERİ

ÖZET

Halkevleri, Cumhuriyet Dönemi'nde ulusal bilinci sağlayarak, Cumhuriyet İlkelerini ve Atatürk Devrimleri'ni halkla bütünleştirmek amacıyla kurulmuştur. Bu kurumlar Cumhuriyet Türkiye'sinin en önemli kültür kurumları olmuştur.

Kastamonu Halkevi, 24 Haziran 1932'de kurulmuştur. Bu tarihten itibaren Kastamonu Halkevi, çevresine Halkevlerinin genel amaçlarına uygun olarak katkılarda bulunmaya başlamıştır. Ülkemizdeki diğer Halkevleri gibi Kastamonu Halkevi de 1951'de kapatılmış ve faaliyetlerine son verilmiştir.

Kastamonu Halkevi'nde zamanla Halkevlerinin dokuz şubesi de kurulmuştur; ancak yedi şubesi faaliyette bulunmuştur. Kastamonu Halkevi çalıştığı dönem sürecinde her şube kendi görev sorumluluğunda konferanslar, temsiller verilmesi, köy gezileri tertiplenmesi, film gösterimleri sunulması, kurslar düzenlenmesi gibi çalışmalar yapmıştır. Halkevi ve şubeleri Halkevleri'nin kuruluş amaçları doğrultusunda halka aydınlanma ışığının götürülmesinde araç olmuştur. Kastamonu Halkevi, faaliyette bulunduğu on dokuz yıl içinde Kastamonu kentinin sosyal-kültürel yaşamında derin izler bırakmıştır.

Kastamonu Halkevi, kurulduğu dönem öncesi eğitim, kültür ve sosyal şartları göz önünde bulundurularak yetişkinlerin eğitiminde etkin rol oynamaya çalışmıştır.

Ancak Halkevi, genel amaçlarını gerçekleştirmede bazı imkânsızlıklardan ve çevre şartlarından dolayı pek çok zorluklarla karşılaşsa da daha önceki dönemleriyle kıyaslandığında 1932-51 yılları arasında Kastamonu'nun sosyal-kültürel hayatına önemli katkılar sağladığı açıkça görülmüştür.

Anahtar Kelimeler: Halkevi, Kastamonu, Kastamonu Halkevi, Halk Eğitimi, İnebolu Halkevi, Daday Halkevi, Tosya Halkevi, Taşköprü Halkevi

Gülsüm KARAKUZUOĞLU

KASTAMONU PEOPLE'S HOUSES AND ACTIVITIES

ABSTRACT

People's houses were established in order to integrate the principles of the republic and Atatürk's revolutions with the people through realizing national awareness, and they became the most important cultural institutions of Turkey of the Republic.

Kastamonu People's House, established in June in 1932 was one of the first people's houses in Turkey. After that the Kastamonu People's House made contributions to its neighborhood considering the general aims of people's house. Like other people's house, Kastamonu People's House was also closed down and its activities were banned in 1951.

In time nine branches of People's House were founded in Kastamonu People's House but seven of them were engaged in activities. Every branch had duties like holding seminars, performing plays, organizing trips to the villages presenting film and giving courses. This people's house and its branches were the tools of enlightenment for the people on the basis of foundation purposes. Kastamonu People's House deeply affected Kastamonu's people and cultural and social life of the city itself through the time carried on its activities for 19 years.

Kastamonu People's House put great importance to adult education regarding the educational, cultural social circumstances before it was polished. Although it had many obstacles like lack of resources or some environmental effects in the way to accomplish its overall aims, it is obvious that Kastamonu People's House had great effect on social and cultural life of the city between 1932-51 when compared to the date before the People's House period.

Key Word: People's House, Kastamonu People's House, Inebolu People's House, Tosya People's House, Daday People's House, Taşköprü People's House

ÖNSÖZ

Halkçılık ilkesinin uygulama alanlarından birisi olarak doğan Halkevleri, Cumhuriyet Dönemi'nin modern kültür kurumları arasında ilk akla gelendir. Halkevleri, siyasi zaferin ardından başlayan Türk Devriminin coşkuyla, Türk milletini çağdaş seviyeye yükseltilmesi hedefinde toplaması ve halka millî ruhun verilmesinde hizmet vermek amacıyla kurulmuştur. Bu evler, aynı zamanda Türkiye Cumhuriyeti'nin derin kültür mirasının ortaya çıkarılmasında etkili olacaktır.

Halkevlerinin genel anlamda faaliyetlerini problem olarak ele alıp inceleyen makro ölçekli çalışmaların sayısında yakın dönemde oldukça artış görülmektedir. Halkevlerinin Türk Devrimini toplumsal tabana yayan ve bulunduğu yörenin kültürel birikimini ortaya çıkaran yönleri oldukça önemlidir. Her bir Halkevi bulunduğu yörenin tarihi ve kültürel birikimini ortaya çıkarmakla kalmayıp; halka ulusal bilinci kazandırarak, aydınlanma ışığının en ücra yerleşim birimlerine kadar götürülmesinde etkili olan kuruluşlardır. Bundan dolayı Halkevleri'nin kuruluş amaçlarına yönelik çalışmalarını gün yüzüne çıkarmak için yapılan mikro ölçekli araştırmalar oldukça önem arz etmektedir. Halkevleri hakkında genel değerlendirmeler yapabilmek için her bir Halkevi faaliyetlerinin yerel ve ulusal ölçekte incelenip ortaya konulması, bu alanda çalışanların daha sağlıklı değerlendirmeler yapmalarına olanak tanıyacaktır. Bu alandaki çalışmalar arasındaki; Müslime Güneş, Manisa Halkevi(yayınlanmamış yüksek lisans tezi),Ali Odabaşı, Muğla Halkevi(yayınlanmamış yüksek lisans tezi),Resul Yiğit, Mersin Halkevi(yayınlanmamış yüksek lisans tezi),Kenan Olgun, Yöresel Kalkınmada Adapazarı Halkevi, İbrahim Azcan, Modern Kalkınma Sürecinde Trabzon Halkevi gibi örnekler incelendiğinde mikro düzeydeki çalışmaların Halkevlerinin işlevlerini daha etkin bir şekilde ortaya çıkardığı ve bu kurumlara duyulan ilgiyi artırdığı görülmektedir.

Halkevi, günümüzde kültür birikimi oldukça zengin bir kent olarak karşımıza çıkan Kastamonu'daki, bu birikimin ortaya çıkmasında ve kentin kapalı bir kültür yaşamından, çağdaş bir yaşama geçmesinde etkin rol oynamıştır. Kastamonu da öğretmenlik yaptığım yıllarda, kentin günümüzdeki modern yapısının temelini oluşturan Cumhuriyet dönemi eğitim ve kültürel alanındaki gelişmeleri inceleyen çalışmaların yeterli olmadığı eğitimci olarak dikkatimi çekmiştir. Bir eğitim ve kültür kurumu olarak, Kastamonu Halkevi hakkında daha önce bilimsel bir çalışmanın yapılmaması bu tez konusunun seçilmesinde etkili olmuştur.

Bu araştırma, Kastamonu Halkevi'nin 1932-1951 yılları arasındaki faaliyetlerini inceleyerek, Halkevi'nin kent yaşamına etkilerini ortaya koymak amacıyla

hazırlanmıştır. Tezde Kastamonu'da kurulan ilçe Halkevlerinin faaliyetlerine ilişkin yeterli kaynağa ulaşılamamasından dolayı bu Halkevleri hakkında fazla bilgi verilememiştir. Bu Halkevleri hakkında ki bilgiler artırılarak daha sonraki çalışmalarda değerlendirilecektir.

Tez, giriş bölümüyle beraber beş bölümden oluşmaktadır. Giriş bölümünde Halkevleri'nin kısaca kuruluşu, ideolojik ve teşkilat yapısı ele alınmıştır.

Birinci bölümde Kastamonu Halkevi başlığı altında Cumhuriyet'in ilk yıllarında Kastamonu'nun eğitimi ve kültürel yapısı hakkında bilgi verilerek Kastamonu Halkevinin idari ve teşkilat yapısı incelenmiştir.

İkinci bölümde Kastamonu Halkevi'nin faaliyetleri şubeler bazında incelenmiştir. Şubeler bazında ele alınmasında Halkevlerinin amaçlarını tam olarak kavratılmak için Halkevi faaliyetlerin örgütsel yapıyla beraber incelenmesi daha yararlı olacağı düşüncesi etkili olmuştur.

Üçüncü bölümde Kastamonu'da kurulan diğer Halkevleri hakkında bilgi verilmiştir.

Dördüncü bölümde Kastamonu Halkevi'nin kentteki halk eğitimine katkıları incelenmiştir.

Tezde daha sağlam verileri ulaşmak için Başbakanlık Cumhuriyet Arşivindeki CHP'nin dosyasındaki Kastamonu Halkeviyle ilgili olan belgeler, ana kaynak olarak kullanılmıştır. Yerel basında Kastamonu Gazetesi, Doğru Söz Gazetesi, ulusal basında ise Ulus ve Cumhuriyet Gazetelerinin taraması yapılarak, konuyla ilgili haberlerden yararlanılmıştır.. Bunun yanı sıra Halkevleri Talimatnameleri, Senelik Faaliyet Raporları ile Halkevlerinin genel yayın organı olan Ülkü Dergisi, dönemin siyasi olaylarını inceleyen Ayın Tarihi dergileri incelenerek araştırmada kullanılmıştır. Kaynak olarak günümüzde Halkevleri hakkında yazılan diğer kitap, dergi ve makalelerden de yararlanılmıştır.

Bu araştırmayı seçmemde beni yönlendiren ve tezin her aşamasında desteğini gördüğüm, daha önce bu alanda çalışmalarda bulunmuş olan başta tez danışmanım Sayın Yrd. Doç. Dr. Müslime Güneş'e ve Yrd. Doç. Dr. Günver Güneş'e katkılarından dolayı teşekkür ederim. Araştırmada kaynak taraması yaparken bana yardımcı olan Kastamonu İl Halk Kütüphanesi, Başbakanlık Cumhuriyet Arşivi, İzmir Milli Kütüphane ve İzmir Piriştina Kent Arşivi yetkililerine bu çalışmadaki destek ve ilgilerinden dolayı teşekkür ederim.

İÇİNDEKİLER

ÖZET.....	i
ABSTRACT.....	ii
ÖNSÖZ.....	iii
İÇİNDEKİLER.....	v
KISALTMALAR LİSTESİ.....	vi
TABLolar LİSTESİ.....	viii
EKLER LİSTESİ.....	ix
GİRİŞ: HALKEVLERİNİN KURULUŞU, İDEOLOJİK VE TEŞKİLAT YAPISI	
1.Halkevlerinin Kuruluşu ve İdeolojik, Teşkilat Yapısı.....	1
2.Halkevlerinin Kapatılması.....	9
1. BÖLÜM: KASTAMONU HALKEVİ	
1.1. CUMHURİYETİN İLK YILLARINDA KASTAMONU.....	11
1.2. KASTAMONU HALKEVİ'NİN İDARİ VE TEŞKİLAT YAPISI.....	14
1.2.1. Kastamonu Halkevi'nin Açılışı.....	14
1.2.2. Kastamonu Halkevi'nin İdari ve Teşkilat Yapısı.....	15
1.2.3. Kastamonu Halkevi'nin Mali Durumu.....	25
2. BÖLÜM: KASTAMONU HALKEVİNİN ŞUBELERİNİN FAALİYETLERİ	
2.1. DİL EDEBİYAT TARİH ŞUBESİ.....	27
2.1.1. Şubenin İdari Yapısı ve Faaliyetleri.....	27
2.2. GÜZEL SANATLAR ŞUBESİ.....	42
2.2.1. Şubenin İdari Yapısı ve Faaliyetleri	42
2.3. TEMSİL ŞUBESİ.....	54
2.3.1. Şubenin İdari Yapısı ve Faaliyetleri.....	54
2.4. SPOR ŞUBESİ.....	62
2.4.1. Şubenin İdari Yapısı ve Faaliyetleri.....	62
2.5. İÇTİMAİ YARDIM ŞUBESİ.....	67
2.5.1. Şubenin İdari Yapısı ve Faaliyetleri.....	67
2.6. HALK DERSANELERİ VE KURSLAR ŞUBESİ.....	71
2.6.1. Şubenin İdari Yapısı ve Faaliyetleri.....	71
2.7. KÜTÜPHANE VE YAYIN ŞUBESİ.....	75
2.7.1. Şubenin İdari Yapısı ve Faaliyetleri.....	75
2.7.3.Kastamonu Halkevi'nin yayınladığı kitap ve broşürler.....	78
2.8 KÖYCÜLÜK ŞUBESİ.....	81

2.8.1. Şubenin İdari Yapısı ve Faaliyetleri.....	81
2.9. TARİH VE MÜZE ŞUBESİ.....	85
2.9.1. Şubenin İdari Yapısı ve Faaliyetleri.....	85
2.10. KASTAMONU HALKEVİ'NİN DÜZENLEDİĞİ TÖREN VE KUTLAMALAR.....	88
2.10.1. Halkevlerinin Kuruluş Yıl Dönümü Kutlamaları.....	88
2.10.2. Çanakkale Zaferi Kutlamaları.....	91
2.10.3. 23 Nisan Ulusal Egemenlik ve Çocuk Bayramı Kutlamaları.....	91
2.10.4. Toprak Bayramı Kutlamaları.....	91
2.10.5. Lozan Barış Antlaşması ve Montrö Boğazlar Sözleşmesi'nin Yıl Dönümü Kutlamaları.....	92
2.10.6. 23 Ağustos Atatürk (Gazi) Günü'nün Kutlaması.....	93
2.10.7.30 Ağustos Zafer ve Tayyare Bayramı.....	95
2.10.8. Dil Bayramı.....	96
2.10.9. 29 Ekim Cumhuriyet Bayramı.....	96
2.10.10. Ulusal Ekonomi Ve Biriktirme Kurumu Haftası.....	99
2.11. KASTAMONU HALKEVİ'NİN KAPATILMASI.....	100
3. BÖLÜM: KASTAMONU'DA FAALİYET GÖSTEREN DİĞER HALKEVLERİ	
3.1. İNEBOLU HALKEVİ.....	101
3.1.1. Teşkilat Yapısı ve Faaliyetleri.....	101
3.2. TOSYA HALKEVİ.....	107
3.3. TAŞ KÖPRÜ HALKEVİ.....	109
3.4. DADAY HALKEVİ.....	110
4. BÖLÜM: KASTAMONU HALKEVİ VE HALK EĞİTİMİ:	
4.1 KASTAMONU HALKEVİ VE HALK EĞİTİMİ.....	112
SONUÇ:.....	119
KAYNAKÇA:.....	122
EKLER.....	126

KISALTMALAR LİSTESİ

a.g.e	Adı Geçen Eser
a.g.m	Adı Geçen Makale
a.g.t.	Adı Geçen Tez
bkz	Bakınız
BCA	Başbakanlık Cumhuriyet Arşivi
CHF	Cumhuriyet Hakle Fırkası
CHP	Cumhuriyet Halk Partisi
DP	Demokrat Parti

TABLolar LİSTESİ

Halkevlerinin 1932 yılı ve 1938 yılı Faaliyetleri	7
1.1. Kastamonu Halkevinin 1933 yılı komite üyelerinin cinsiyete göre dağılımı... 19	
1.2.Kastamonu Halkevi üyelerinin 1933 yılında mesleki dağılımı	20
1.3.Kastamonu Halkevi üyelerinin 1936 yılı şubelere göre üye sayısı	21
1.4.Kastamonu Halkevinin 1942’de şubelerine göre üye sayısı ve cinsiyete göre dağılımı.....	21
3.1İnebolu Halkevinin 1933 yılındaki üyelerinin mesleki dağılımı	103

EKLER LİSTESİ

- Ek 1: Kastamonu Halkevinin Yayınlanmış Olduğu Kitap Ve Broşürler:
- Ek 2: Halkevi inşaatından (1938 yılında açılan yeni halkevi binası)
- Ek 3: İnönü'nün Kastamonu Halkevine ziyaretinden bir görüntü
- Ek 4: 1934 yılında Kastamonu'da açılan stadyum
- Ek 5: İnebolu Halkevinin köylere düzenlediği gezilerden bir görüntü
- Ek 6: Kastamonu Halkevi(1939)
- Ek 7: 1935 yılında Kastamonu'dan bir görüntü (müze ve batı cephesine doğru)
- Ek 8: C.H.P Genel Sekreterliği yazılan bir belge
- Ek 9: 1949 yılında Venedik'teki Uluslar Arası Halk Oyunları Festivaline katılan Kastamonu Halkevi ekibinin başarını gösteren belge
- Ek 10: 1941 yılında Kastamonu Halkevinde gösterilen bazı filmlerin listesi
- Ek 11: Kastamonu Gazetesinden Halkevi faaliyetine dair haber
- Ek 12: Kastamonu Gazetesinden Halkevi faaliyetine dair haber
- Ek 13: Kastamonu Gazetesinden Halkevi faaliyetine dair haber
- Ek 14: Kastamonu Gazetesinden Halkevi faaliyetine dair haber
- Ek 15: Kastamonu Gazetesinden Halkevi faaliyetine dair haber